

3 / 2 0 1 0

AntropoWebzin

AntropoWebzin

Číslo 3/2010

ISSN 1801–8807

Vychází třikrát ročně.

V Plzni vydává AntropoWeb při Katedře Antropologických a historických věd při FF, ZČU v Plzni

Editor: Bc. Petr Tůma

Výkonná redakce: Bc. Pavla Hrdličková, Bc. Pavlína Chánová, Bc. Zuzana Trávníčková

Redakční rada: Prof. RNDr. Ivo T. Budil, Ph.D., DSc. (Katedra antropologických a historických věd, FF ZČU v Plzni)

Mgr. Lenka Budilová (Katedra antropologických a historických věd, FF ZČU v Plzni),

Mgr. Tomáš Hirt, Ph.D. (Katedra antropologických a historických věd, FF ZČU v Plzni),

Doc. PhDr. Petr Charvát, DrSc. (Katedra antropologických a historických věd, Centrum blízkovýchodních studií, FF ZČU v Plzni),

Doc. PhDr. Oldřich Kašpar, CSc. (Katedra sociálních věd, FF, Univerzita Pardubice),

Michaela Kuzmova, Ph.D. (Katedra bohemistiky, Filologická fakulta, Jihozápadní Univerzita Neofita Rílského v Blagoevgradu),

Doc. Petr Lozoviuk, Ph.D. (Institut für Sächsische Geschichte und Volkskunde, Dresden),

Mgr. Martin Paleček, Ph.D. (Katedra filozofie a společenských věd, FF, Univerzita Hradec Králové),

Doc. Vladimír Penčev, Ph.D. (Ústav pro folklor Bulharské akademie věd, Sofia),

Doc. PhDr. Lydia Petráňová, CSc. (Etnologický ústav AV ČR, v.v.i.),

Mgr. Michal Tošner, Ph.D. (Katedra antropologických a historických věd, FF ZČU v Plzni),

PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D. (Etnologický ústav AV ČR, v.v.i.)

Vydávání časopisu je v roce 2010 podporováno grantem AntropoWebzin 2010 přiděleným v rámci Studentské grantové soutěže ZČU pod číslem SGS-2010-019.

Úprava a sazba: Petr Tůma

Cover: David Švanda

AntropoWeb

Katedra antropologických a historických věd

Sedláčkova 15

301 25 Plzeň

www.antropologie.zcu.cz

e-mail: redakce@antropoweb.cz, p.tuma@antropoweb.cz

OBSAH

Editorial	143
Aplikace strukturální analýzy na japonský mýtus Andrea Beláňová	145
Obraz druhého: příklady z francouzských dějin (kontext a proměny) Pavel Sitek	150
Romantismus, osvícenství a fantastický hrdina Nikola Balaš	157
Žena v tradičnej kultúre Slovenska: menštruácia, panenstvo, materstvo (so zameraním na nečistotu a tabu) Kamila Beňová	161
Sociální reprezentace autismu jako antropologicky relevantní téma Filip Čwierz, Denisa Sedláčková	169
Výzkum lidové percepce problematiky zdravotnických poplatků Zuzana Trávníčková	175
„Kulturní revitalizace“ v současném Baskicku Martin Chochola	181
Etnicita a jazyk (na příklade zmiešaných slovensko-britských rodín v Londýne) Dagmara Bacová	189
Etnická a socio-profesná identita a konflikt (na příklade multietnického priestoru zaoceánských lodí) Zuzana Krátká	197
Vztah spišských Romů k přírodě ve světle antropologických teorií Vojtěch Pelikán	205
O vojvodovských Bulharech Marek Jakoubek	211
Migrace a etnokulturní procesy jako součást každodennosti bulharského venkova Barbora Machová	219
Pochod živých Odpověď na pochody smrti? Zbyněk Tarant	225
„Židé Afriky“ Vznik a současná podoba představy o židovském původu nigerijského etnika Igbo Hana Štěpánková	233
„Mně bylo osmnáct let a vdávala jsem se z čistý lásky.“ Vývoj svatebního obřadu v komunistickém Československu Lenka Balvínová, Tereza Kryšpínová	239
Orální historie ve výzkumu neoficiální hudební scény – punku a nové vlny – v 80. letech v ČSSR Jan Bárta	245
Ta naše písnička irská Kontext živé produkce irské tradiční hudby na území České republiky Daniel Vališ	249
Identita(y) obyvatel tádžického Pamíru Tomáš Retka	253
Pamírský dům v Badachšanu Libor Dušek	263
Problematika nucené migrace z antropologické perspektivy: Vnitřní vysídlení v Ázerbájdžánu Helena Masníková	271
Vchynicko-tetovský plavební kanál: Příspěvek ke studiu industriální krajiny Tereza Blažková	277

TABLE OF CONTENTS

Editorial	143
The structural analysis of a japanese myth	
Andrea Beláňová	145
Image of the Other: examples from the French history (context and transformations)	
Pavel Sitek	150
Romanticism, Enlightenment and Fantastic Hero	
Nikola Balaš	157
Women in the traditional culture of Slovakia: menstruation, virginity, motherhood (with focus on uncleanness and taboo)	
Kamila Beňová	161
Social representation of autism as topic relevant for anthropology	
Filip Ćwierz, Denisa Sedláčková	169
Research of public perception of regulation fee problematics	
Zuzana Trávníčková	175
‘Cultural revitalization’ in contemporary Basque Country	
Martin Chochola	181
Ethnicity and Language (on the example of slovak-british families in London)	
Dagmara Bacová	189
Ethnical and socio-professional identity and conflict (on the example of multi-ethnical space of cruise ships)	
Zuzana Krátká	197
Relationship of Romanies from Spiš to Nature in Light of Anthropological Theories	
Vojtěch Pelikán	205
On Vojvodovo Bulgarians	
Marek Jakoubek	211
Migration and ethnocultural processes as a part of everydayness of Bulgarian village	
Barbora Machová	219
March of the Living A response to the Death-Marches?	
Zbyněk Tarant	225
‘Jews of Africa’ The Jewish origins of the Igbos from Nigeria – creation and contemporary manifestations of this concept	
Hana Štěpánková	233
‘I was eighteen and got married out of real love’ Evolution of wedding ceremony in communist Czechoslovakia	
Lenka Balvínová, Tereza Kryšpínová	239
Oral History and Unofficial Music Scene – Punk and the New Wave – in the Czechoslovakian Eighties	
Jan Bárta	245
This Irish Song of Ours Performing Irish Traditional Music in the Czech Republic	
Daniel Vališ	249
Identity(ies) of the inhabitants of the Tajiks Pamir	
Tomáš Retka	253
Pamiri house in Badakhshan	
Libor Dušek	263
Anthropological point of view on the forced migration phenomenon: Internally displaced persons in Azerbaijan	
Helena Masníková	271
Vchynicko-tetovský Floating Canal: Contribution to the Study of Industrial Landscape	
Tereza Blažková	277

Vážení čtenáři,

v letošním třetím čísle AntropoWebzinu, které opět vychází i v tištěné podobě, Vám představujeme vybrané písemné verze příspěvků, které zazněly na 6. mezinárodní studentské vědecké konferenci AntropoWebu, jež proběhla 21. a 22. října 2010 v Plzni.

Konference nesla podtitul „Antropologie? Ano! Antropologie!“ a její organizátoři si dali za cíl ukázat, že antropologie není vědou „tematicky vyčerpanou“, či dokonce „mrtvou“, ale že má pořád své nezastupitelné místo ve společensko-vědním bádání a pořád má ještě co objevovat a zkoumat... O tomto faktu svědčí i mimořádná účast studentů a mladých badatelů na konferenci, která se tak stala jedním z historicky největších setkání studentů antropologie a příbuzných disciplín nejen na půdě Západočeské univerzity v Plzni, ale i celé České republiky. Výjimečný rozsah konference ilustruje i těchto několik čísel: 48 přihlášek na konferenci z celé České republiky, Slovenska, Velké Británie, Ukrajiny a Ruska; 42 přednesených příspěvků v 11 tematicky zaměřených panelech – témata příspěvků se různila od teoreticky zaměřených studií věnujících se moderní společnosti přes antropologii genderu, náboženství až k příspěvkům vycházejícím ze studia etnicity přistěhovalců a migrantů; od biologické antropologie přes antropologii krajiny až ke zprávám z terénních výzkumů na Balkáně a na Dálném východě. Ze 42 příspěvků, které zazněly na konferenci, jich bylo 21 autory zpracováno do písemné podoby, připomínkováno v recenzním řízení a následně zařazeno do tohoto vydání AntropoWebzinu. Realizace 6. mezinárodní studentské vědecké konference AntropoWebu byla umožněna díky podpoře Západočeské univerzity v Plzni v rámci projektu Studentské vědecké konference (SVK–2010–006) a publikace textů byla podpořena projektem Studentské grantové soutěže (SGS–2010–019) a dále i vedením a pracovníky Katedry antropologických a historických věd FF ZČU v Plzni. Náš dík za úspěšný průběh konference i přípravu sborníku v neposlední řadě patří i dobrovolníkům z řad studentů a dalších kolegů, kteří nám byli nápomocni.

Na následujících stránkách na vás tedy čekají tyto texty: v tematicky a metodologicky pestrém úvodu čísla je jako první zařazena stať Andrey Beláňové, která využila model strukturální analýzy mýtů Clauda Lévi-Strausse a aplikovala jej na klasickou japonskou kroniku *Kodžiki* a příběh sourozenců *Amaterasu* a *Susano*. Dále následuje studie Pavla Šitka zabývající se proměnou vnímání „jinakosti“ ve Francii v 19. a 20. století se zaměřením na způsoby konstruování dichotomizace „my“ x „oni“. Ve třetí studii se snaží Nikola Balaš ukázat na kořeny fantastické literatury a analyzuje postavu osamělého romantického hrdiny v duchu přechodového rituálu Victora Turnera.

Další skupina textů se zaměřuje na tělesnost a lidské zdraví z antropologické perspektivy: naleznete zde práci Kamily Beňové popisující vnímání panenství, menstruace a mateřství v tradiční slovenské lidové kultuře; poté je zařazena studie Filipa Cwierze a Denisy Sedláčkové, kteří na příkladě autismu demonstrují teorie Michela Foucaulta a Paula Rabinowa, a koncept biomoci v moderní společnosti. Poslední text Zuzany Trávníčkové se zaměřuje na aktuální problematiku zdravotnických poplatků a postoje k nim v různých socio-ekonomických skupinách obyvatel města Plzně.

Následujícím textům je společné téma kulturní revitalizace, etnicity a etnické identity: Martin Chochola se věnuje výzkumu jazykového a kulturního revitalizačního procesu v Baskicku v období od r. 1975 do současnosti. K jazyku a etnicitě se obrací i Dagmara Bacová, jež se zaměřila na slovensko-britská manželství a sebe-identifikaci slovenských migrantů v Londýně, a dále je zde zařazen příspěvek Zuzany Krátké zabývající se multietnickým prostředím posádek na palubě zaoceánských lodí, především s ohledem na komunikaci a interakci etnické, socio-profesní a náboženské identity jednotlivých členů posádky. K této skupině textů pak můžeme přidat i článek Vojtěcha Pelikána revidující vztah Romů/Cikánů k přírodě a ukazující důležitost vymezení „kultura“ x „příroda“ pro formování identity spišských Romů/Cikánů.

Z terénního výzkumu v Bulharsku vycházejí články Marka Jakoubka a Barbory Machové: v prvním se autor věnuje badateli dosud opomíjené skupině Bulharů v „české“ vesnici Vojvodovo v Bulharsku. V druhém se autorka zaměřuje na migraci a etnokulturní procesy jako součást každodenního života obyvatel bulharského venkova.

Další dva texty se zabývají otázkou židovství: Zbyněk Tarant popisuje „Pochody živých“, největší projekt na připomínku a uctění obětí nacistických koncentračních táborů. Studie Hany Štěpánkové se pak zaměřuje na etnickou skupinu Igbů z Nigérie, kteří se tradičně považují za Židy. Autorka zkoumá historické kořeny této sebeidentifikace a seberepresentace a současné projevy víry v židovský původ jako výrazu igboského nacionalismu.

Pro následující články je společným tématem nedávná historie a metoda *oral history*: prvním je studie autorek Lenky Balvínové a Terezy Kryšpínové věnující se vývoji svatebního obřadu v komunistickém Československu, ve které popisují především zcivilnění a zesoukromění obřadu a jeho využití ve sféře politické. Jan Bárta ve stejném období naopak sleduje vývoj neoficiální hudební scény – především pak punku a nové vlny v 80. letech 20. století. Hudba – tentokrát irská lidová hudba a její produkce v ČR – je hlavním zájmem Filipa Valíše, který ve své práci využívá koncept „pole“ Pierra Bourdieu jako analytického modelu pro studium hudby a hudební produkce.

Z terénního výzkumu v Tádžikistánu vycházejí články Tomáše Retky a Libora Duška. První autor se věnuje problematice identity Pamírů v kontrastu s ostatními obyvateli Tádžikistánu; Libor Dušek se zaměřuje na tradiční

architekturu pamírského domu v symbolické perspektivě a její výpověď o historii, religiozitě a kultuře Pamírců. Terénním výzkumem, tentokrát v Ázerbájdžánu, se zabývala Helena Masníková, která se ve své práci následně zaměřila na fenomén nucené migrace v důsledku ozbrojeného konfliktu a okupace Náhorního Karabachu.

Přítomné číslo AntropoWebzinu pak uzavírá Tereza Blažková s příspěvkem zabývajícím se Vchynicko-Tetovským plavebním kanálem a změnou využívání a vnímání krajiny v důsledku industrializace od konce 18. století.

Doufáme, že podobně jako konference vzbudí toto (prozatím) nejrozsáhlejší a tematicky nejpestřejší číslo AntropoWebzinu ohlas mezi čtenáři a AntropoWebzin bude i nadále respektovaným periodikem, sledovaným a čteným nejen studenty společensko-vědních disciplín, ale i jejich staršími a zkušenějšími kolegy. Těšíme se, že i 7. mezinárodní studentská konference AntropoWebu připravovaná na podzim 2011 bude poctěna takovým zájmem jako v roce letošním a bude stále odborně kvalitním a inspirativním setkáním nejmladší (nejen) antropologické badatelské generace, a přispěje tak k podpoře a rozvoji antropologického a společensko-vědního bádání dnes již zdaleka nejen na půdě Filozofické fakulty ZČU v Plzni.

*Pavla Hrdličková, Pavlína Chánová, Zuzana Trávníčková a Petr Tůma
Durham a Plzeň, listopad 2010*